

van lezingen en voordrachten, gehouden op bijeenkomsten van de "O R D E D E R V E R D R A A G Z A M E N" K.G. Correspondentie-adres: de Ruijterstraat 80, d e n H a a g Telefoon: 110383. Aanvragen abonnementen of losse nummers van het Vrijdag-avondverslag: J. Rientjes, Havenkade 60, Scheveningen, Telefoon: 554162.

x in de kantlijn betreft de vraag
- " " " " het antwoord

N A D R U K V E R B O D E N !

Goeden avond vrienden,

Aan het begin van deze bijeenkomst wil ik U nog even aan de gebruikelijke waarschuwing herinneren. Waar wij niet alwetend of onfeilbaar zijn, wordt van U verwacht dat U ook zelf U een oordeel vormt over hetgeen gesproken wordt en zo nodig kritisch de verstrekte gegevens na te gaan. We vinden dat veel prettiger dan wanneer U maar klakkeloos gelooft wat wij zeggen. Voor deze avond krijgen wij dan het derde deel van "de belichting van de mens". En wij zullen deze avond speciaal wijden aan al datgene wat de mens verstaat onder INTUITIE EN GEWETEN. Dat zijn aspecten die in het hele menselijke zijn voortdurend weer groot en belangrijk op de voorgrond komen en een vormende invloed hebben op het totaal der gebeurtenissen van het stoffelijk leven. Wij zullen trachten om eerst deze dingen te definiëren van Uw, daarna van onze kant. Geweten: de mens verstaat onder geweten datgene in zijn wezen dat hem een oordeel omtrent goed en kwaad doet uitspreken. Wij verstaan onder geweten het innerlijk weten van de mens, dat zijn houding tegenover de wereld en ook tegenover zichzelf en eigen daden bepaalt. Intuïtie, door de mensen meestal verstaan als een onbewust weten, dat plotselinge oplossingen geeft en daardoor de mens in staat stelt te presteren wat anders niet zo gemakkelijk bereikbaar zou zijn. Wat ons betreft is intuïtie het volgende: intuïtie, dat deel van het menselijk weten, dat ligt begraven in het onderbewustzijn, event. verrijkt met de werking van de geest, zo nu en dan in een korte flits tot het waakbewustzijn doordringend. Met deze twee definities zijn we dan meen ik goed beslagen en kunnen wij ons op het gladde ijs der bespreking en der speculatie gaan wagen. Hoe komt het menselijk geweten tot stand? In de eerste plaats zijn de opvattingen van zijn tijd, zoals de spreker bij de eerste keer dat wij het onderwerp aansneden reeds naar voren bracht, van groot belang hiervoor. Uw geweten bestaat zeker voor een zeer groot gedeelte uit het oordeel dat anderen uitspreken over Uw daden. Een mens, en zelfs ook een geest, is n.l. afhankelijk van het gezelschap dat hij of zij vindt, om daardoor samen te leven met anderen in een sociaal bestel. Het is begrijpelijk dat van jongs afaan de mens wordt bijgebracht: al hetgeen wat schadelijk is voor het sociaal bestel waarin men op het moment leeft, is slecht; het is een aantasting van de goede waarden. Gelijktijdig leert men dezelfde persoon: al hetgeen wat je doet en in overeenstemming is met de bestaansbestrevingen van het sociaal bestel waarin je thuishoort, is goed. Dan zien wij daarnaast de religie. Ik geloof te mogen aannemen dat 9 van de 10 kinderen thuis een min of meer op religie, op geloof gebaseerde opvoeding krijgen, d.w.z. dat zij ook hier voor een zeer groot gedeelte worden beheerst door wetten die niet in hun eigen wezen wonen. Er zijn ons gevallen bekend van mensen wier geweten volledig foutief reageert alleen omdat zij zijn opgevoed in een godsdienst die met strenge hand regerende, aan de hand van theologische uiteenzettingen, een aantal der werkelijke levenswaarden voor deze mensen volledig onervaarbaar heeft gemaakt. Dit is geen erg verheugend feit. Wanneer we het gaan bekijken blijft er dus bij ons geweten van de werkelijke goddelijke wet niet zoveel over. Toch is dat geweten voor ons belangrijk, zeker wanneer we in de stof zijn, want op het moment dat de mens een handeling stelt die tegen zijn eigen geweten ingaat en zich niet kan realiseren waarom hij dit oordeel over zichzelf spreekt, zien wij dat deze mens - en wat is dat eigenlijk niet pijnlijk - zichzelf voortdurend met verwijten blijft achtervolgen. U bent nu eenmaal geconditioneerd. Als we het precies moeten zeggen, dan kunnen we zeggen dat het menselijk geweten voor een groot gedeelte een samenspel van geconditioneerde reflexen is, waardoor een aanvaarden of verwerpen van het wereldbeeld tot stand komt. Zit er achter dat geweten echter nog iets wat meer waarde heeft dan al deze aardse bijkomstigheden? Daarvoor moeten we in de eerste plaats zien wat het geweten voor de geest betekent. De geest heeft geleefd in een sfeer en omgeving waarin bepaalde waarden en begeerten voor hem goed waren. Hij kan er niet snel toe komen om deze te verwerpen. Dit was immers goed en elke verandering in deze zienswijze kan eerst langzaam plaatsvinden. Zo wordt het beeld van zijn bewustzijn wel degelijk ook door eigen weten beheerst. Hij is niet in staat zich onafhankelijk van stof en materiële bedingen vrij te gevoelen, hij is niet in staat om elke waardemeter die men hem eens gegeven heeft, zonder meer ter zijde te stellen. Voor de geest betekent het dus

een zekere bewustzijnsbelemmering, inderdaad. Daarnaast echter een vaste lijn, waar hij door zijn geweten juist kan bepalen, wat voor hem goed en wat voor hem slecht is. En hetgeen voor hem goed is, betekent hetgeen wat hem op dit moment, langs zijn eigen weg, het meest het licht nabij brengt. Er is dus voor de geest zeker niet te zeggen dat een geweten ballast is, of zelfs maar iets overbodigs. We zouden kunnen zeggen: het is een kompas waarop de geest vaart, een kompas wat zekere afwijkingen vertoont, maar aan de hand waarvan je toch wel het ware Noorden kunt vinden. Zo mogen we dit dan ook voor de mens zeggen. Het geweten van de mens is geestelijk belangrijk; het is belangrijk omdat het de wijze waarop de geest de wereld door de stof ervaart, volledig bepaalt en conditionneert. Er is geen enkele omstandigheid die aan de geest ontgaan kan; er is geen enkel moment dat die geest buiten het stoffelijk geweten om, kan komen tot een vrijwillig en volledig vrij beoordelen der omstandigheden. Hij is gebonden en geketend aan de stoffelijke ervaring. Wanneer die stof, al heeft ze dan nog zo goed gehandeld in zuiver cosmisch opzicht, belemmerd wordt door een schuldbewustzijn, dan betekent dit dat haar ervaringen voor de geest worden afgesneden, dat zij plotseling in het duister moet leven, en dat de schuldvraag, die het lichaam haar steeds weer stelt door middel van het bewustzijn, voor haar een kwelling kan zijn. En dan, de geest schept zijn eigen omgeving. Wanneer hij door een schuldbewustzijn voortdurend wordt belaagd en belemmerd, dan is het heel begrijpelijk dat diezelfde geest, wanneer hij eenmaal vrij geworden, zijn omgeving tracht waar te nemen, juist door het schuldbewustzijn diep wordt aangegrepen en rond zich schildert de wereld die volgens zijn instelling, zijn gedachten, in overeenstemming is met zijn wezen, beladen met schuld en zonde. De demonen die een dergelijke geest ziet, schept hij vaak zelf in zijn schuldbewustzijn. Maar dat neemt niet weg dat het demonen zijn voor hem. Het duister waarin hij vertoeft, kan vaak een waan zijn, accoord, maar dat is het altijd. Het schuldbewustzijn van de geest berooft hem van de goddelijke vrijheid in de lichte sferen. En daarom is op aarde de stem van het geweten wel belangrijk. Aan de andere kant vragen wij ons af of het wel noodzakelijk is, dat de mens door zijn geweten zo vaak gekneld wordt over kleinigheden, over nietigheden in het leven. Die kleine gebeurtenissen waar dan zo graag een gewetenskwestie van wordt gemaakt, de aandacht en energie en vaak ook het schuldbewustzijn waard zijn. Juist dit meen ik te moeten ontkennen. Wanneer wij ons realiseren kunnen, in de stof levende, hoe ons geweten is samengesteld, dan zullen de waarden die in het geweten leven, langzaam maar zeker zich aanpassen aan het geestelijk bewustzijn dat ons dit onderzoek mogelijk maakte. Denk niet dat het leven dan gemakkelijker en het geweten ruimer wordt. Het leven blijft evenzeer zwaar, want voor de lichte lasten die ge van U af hebt geworpen, komen andere, zwaardere lasten Uw volledige aandacht vragen. Totnogtoe hebt ge gezegd: wanneer ik maar doe voor m'n medemens wat nodig is, dan is het on orde. Nu zegt een stem U: nee, dat is niet voldoende, want je hebt gedood en doden is iets wat cosmisch niet aanvaardbaar is; het is aanvaardbaar voor je stoffelijk lichaam, dat dierlijk is, maar niet voor je geest die een veel hoger bewustzijn draagt en dit in de stof tot uiting dient te brengen. Als men U dan zegt: "neem een geweer in de hand", dan wordt het een heel moeilijke kwestie. Wat is sterker, mijn loyaliteit voor de gemeenschap waarin ik leef, of mijn besef van het cosmische: gij zult niet doden? En zo gaat het met heel veel dingen. Er zijn vele kleine onrechten, kleine leugens en onrechtvaardigheden, die het geweten op deze wereld door de usances goedkeurt, terwijl ik werkelijkheid hier sprake is van iets wat cosmisch verkeerd is. Uw geweten reageert daar nog niet zó op. Maar komt die tijd, dan wordt het moeilijker. Ik geloof niet dat er iets moeilijker voor U kan zijn, dan in een stoffelijk bestaan voortdurend door Uw geweten gedwongen te worden de waarheid, en dan niets anders dan de werkelijke, reële en volledige waarheid te spreken. Toch is dat een van de dingen die cosmisch als wet gelden. Het is zo gemakkelijk U te verschuilen achter de massa. Het geweten accepteert dat op aarde zolang het nog aan de sociale wetten een groter belang, een grotere invloed toekent dan aan het werkelijk wezen van het "ik" en de goddelijke kracht die in het "ik" leeft. Maar op het moment dat dit voorbijgaat, dan zult ge U vaak tegenover de massa bevinden, dan zult ge U vaak moeten stellen tegenóver de mensen, omdat ge weet dat dit niet goed is, en Uw geweten U niet toelaat te zwijgen en dit voorbij te laten gaan. Gij voelt voor Uzelf de noodzaak om tot uitdrukking te brengen: dit is niet goed, ik neem hieraan geen deel, ik wend mij daarvan af. U begrijpt wel dat dat een verandering is die grote consequenties meebrengt. Denk dus niet dat Uw leven eenvoudiger kan worden, wanneer ge nu de cosmische wetten inplaats van de sociale wetten der omgeving gaat stellen. Aan de andere kant is het goed dat ge weet dat veel van hetgeen waarover ge zorgen hebt gehad, wat op U drukt als een schuldenlast, bij nadere ontleding niet goddelijk blijkt te zijn in zijn wet en oorsprong, maar een resultaat is van Uw opvoeding en de omgeving waarin ge leeft. Het geweten is voor de mens, wanneer het goed gebruikt wordt, een van de meest kostbare dingen. Wanneer het gebruikt wordt in de bigotte waan van een opgeblazen, zelfverheerlijkende mensheid, kan datzelfde wapen soms U afsnijden van het eeuwig licht.

Het is begrijpelijk dat dit geweten met zijn vele vormen op de mensheid en haar beschaving een grote invloed heeft gehad. De mens, zoals hij vandaag leeft en bestaat, is een product, niet alleen van de geestelijke ontwikkeling, maar ook van de beschavingsvormen die hij zichzelf op de duur heeft weten te scheppen. De wijze waarop in een bepaalde maatschappij de mens geestelijk verlicht kan worden en de weg kan vinden uit het duister tot de heldere oorden waarin de werkelijkheid pas reëel bestaat, wordt bepaald door de wijze waarop de gemeenschap het geweten der enkelingen vormt. Echter zijn het soms impulsen die wij toch niet "geweten" kunnen noemen. Er kan plotseling een antwoord op een vraag in U rijzen, waar ge U helemaal niet van bewust zijt dat ge ooit iets van gehoord hebt; ge hebt een vraag en ineens is het antwoord er. Dan zegt ge: "mijn intuïtie", dan zegt ge niet: "mijn geweten". Is daar een groot verschil? Vaak is het net als met de aardse omgeving, met de aardse lasten. In U begint langzaam maar zeker een bewustzijn te ontwaken en nu, gedurende een heel leven, fotografisch nauwkeurig en juist vergaderde gegevens, vloeien samen tot één nieuw geheel. Het bewustzijn breekt voor een ogenblik open, het is als de zon die door de wolken komt. En, ofschoon ge bewust de oplossing hebt gevonden, heeft het naarstig en noestig arbeiden Uwer hersenen, het antwoord gegeven. Conclusie? In dit geval is Uw intuïtie ongeveer hetzelfde als Uw geweten, het is n.l. een werking van bepaalde waarden die door de ervaringen in U werden vastgelegd en gebaseerd zijn op zuiver stoffelijke gegevens. Komt het dan wel eens voor dat de geest een intuïtie heeft, dat die intuïtief iets verwerpt of aanvaardt? Ja, inderdaad, ook de geest bezit deze eigenschap. En we mogen dus zeker niet zonder meer gaan vertellen dat intuïtie nu alleen maar het onderbewustzijn is en meer niet; we mogen zelfs niet gaan vertellen dat het het bovenbewuste is, het bovenbewuste weten van de mens. Het gaat veel verder. In de geest zelf leeft de kern van het zijn. Als we het heel nauwkeurig willen formuleren, is de geest eigenlijk de bewustzijnsvorm die geschapen werd rond de een ogenblik van het goddelijke afgezonderde kracht, die men "ziel" noemt. In deze ziel leeft het werkelijk goddelijke met al zijn waarden en grote onveranderlijke wetten. En soms dringt het innerlijk weten, ook voor de geest, door alle bewustzijnsnormen heen en stelt een nieuw feit als een flits, als een plotseling verlicht aanvaarden van een nieuwe waarheid, het gegeven voor U: zo en niet anders. En dan kunt ge na gaan denken als geest en zeggen "waarom", maar het helpt U niet. Het "waarom" vindt ge niet meer. Maar ook hier is een ogenblik de ziel doorgedrongen in haar werkelijke waarden van goddelijke wetten en kracht, tot in het menselijk bewustzijn. Ge zult begrijpen dat juist dit natuurlijk ook in de stof plaats kan vinden. Uiteindelijk, wat is een stoffelijk lichaam, wanneer er niet die geheimzinnige levens-essence inwoont die men de geest noemt? En hoe kan de geest bestaan zonder dat hij gedragen wordt door het goddelijk scheppend vermogen dat in ons tot ziel wordt, waar het een ogenblik is afgescheiden van het geheel? Mijne vrienden, de intuïtie van de mens kan soms veel verdergaan dan enige ervaring van eigen leven of zelfs hereditaire kennis, genetisch overgebracht, voor hem betekenen kan. Op een gegeven moment kan de geest een ogenblik die sluier van lichamenlijk denken verscheuren en zijn eigen visie neerzetten. En misschien, wanneer het werkelijk gaat tot de kern van Uw wezen, het probleem, wanneer het werkelijk voor Uw bestaan zo belangrijk is, dat de ziel een ogenblik haar zuiver gouden licht door alle nevelen heenwerpt en U een flits geeft van begrijpen: zo moet het zijn. Het is dus al evenmin verstandig om de waarde der intuïtie te verwerpen als om het geweten te verwerpen. De intuïtie, deze flits van plotseling bewustzijn, heeft in de mensheid altijd weer waarden geschapen, die zij met haar normale denken nooit bereiken zal. Plotselinge flitsen van begrijpen zijn de aanleiding geweest voor Uw technologie, mijne vrienden. Plotselinge flitsen van dit goddelijk begrijpen hebben U de grote sprekers en gezondenen, de wonderdoeners en de filosofen in de wereld gebracht, die vandaag aan de dag nog een stempel daarop drukken. Eén moment van werkelijk begrijpen van eeuwige waarden, kan van U voor een heel leven een ander mens maken. Verwerpen mogen we die dingen niet, maar wij moeten begrijpen dat zij zo zeer complex, of als U dat liever heeft, samengesteld zijn in hun wezen, dat het moeilijk wordt om uit te maken: wat is dit en wat is dat? En daarom moeten wij, bij de waardering die wij voor deze dingen hebben, een maatstaf aan gaan leggen die we in de cosmos vinden, en die is niet zo moeilijk te vinden. Kijk naar de hele schepping Gods, kijk naar alle wetten die in de cosmos tot uiting komen, alle wetten waarover we ook op deze avonden zo vaak hebben gesproken. Wat vindt ge dan? Gods wetten zijn eenvoudig, ze zijn naar menselijk inzicht vaak wat hard, maar ze zijn logisch, helder, klaar. 't Is of het goddelijke het mathematisch werk heeft opgebouwd, vol van rechte lijnen, prima uitgebalanceerd, waarin Hij het totaal van Zijn wezen en Zijn wetten heeft neergelegd. Wanneer onze intuïtie niet de kern der dingen raakt, dan komt ze wel uit onszelf. Wanneer ons geweten zich met nietigheden bezighoudt, dan zijn wij het zelf. Maar wanneer hetgeen wij erkennen de grondwaarden van ons bestaan, van ons wezen, van onze wereld raakt, dan mogen we veilig aannemen dat een hoger bewustzijn dan wat wij normaal bezitten hier, heeft ingegrepen. En dan kunnen wij zeggen: ik geloof dat achter deze uiting het goddelijke

schuilt, dat in elke mens leeft en eens in elke mens toch ook tot uiting zal moeten komen. Wanneer de mensheid zo leert te leven, te leven met de goddelijke waarheid en waarde, zonder tot een zelfoverschatting te komen, dan zal de mensheid ongetwijfeld deze aarde niet lang meer betreden, dan zal zij een betere, een schonere mogelijkheid vinden voor haar bewustzijn; dan wordt er een nieuwe aarde geboren voor een nieuwe mensheid, een aarde die niet meer de doffe, zware materie kent waarin U nog leeft, een wereld die zelfs vanuit onze sferen misschien, begerenswaardig schoon zal zijn. En daarom, sprekende over de mens, moesten wij ook deze problemen beroeren. Er zijn meer aspecten, die in de 2 volgende lezingen nog door andere sprekers beroerd zullen worden. En waar ik in de gelegenheid was om deze avond tot U te spreken, heb ik gemeend deze gelegenheid niet niet mogen verzuimen, U te wijzen op waarden die ik voor de mensheid op aarde de meest belangrijke vind, zover zij het innerlijk leven van de mens betreffen. Zijn er over deze rede nog vragen te stellen?

- x Is het dan niet waar dat ieder mens a.h.w. een stem in z'n binnenste heeft die wel degelijk hemzelf zegt: het is goed of kwaad?
- U zult mij dit niet hebben horen ontkennen. Ik heb alleen getracht U de origine van die stem aan te tonen, een stem of een gedachte, dat ligt er maar aan hoe U het opneemt. Maar inderdaad, een oordeel dat Uzelf uitspreekt over Uw wereld, over Uzelf, waar komt die stem vandaan? dat was de grote vraag. En ik heb getracht in dit, uit de aard der zaak ook weer beknopte betoog, U enigszins te wijzen op het feit dat niet altijd die stem de directe stem Gods is, en dat het heel vaak een stem is die in Uzelf geboren wordt. Ik heb aan de andere kant getracht U te bewijzen hoe juist deze stem het enige is waarop U Uw leven kunt richten. U zult dus begrijpen dat ik hier de stem in het binnenste - zoals men het geweten ook wel noemt onder de mensen - niet heb getracht te vernederen, te verkleinen, maar dat ik heb getracht haar waar te geven in haar ware proporties en gedaante. Is dit antwoord U voldoende?
- x Ja, dank U wel.
- x Ik zou willen weten hoe U dan verklaart als iemand een irreëel schuldgevoel heeft, ligt dat ook in het geweten, of...?
- Dat ligt juist in het menselijk geweten. Het kan zover gaan, dat wanneer de mens een niet reëel gedachtenleven heeft, dus komt tot een z.g. a-normale waardering der dingen, daaruit schuldgevoelens ontstaan, die lijnrecht tegengesteld zijn aan de werkelijke goddelijke waarde, die ook in de mens geuit wordt, m.a.w. dat hetgeen wat goddelijk goed is, door U, ondanks z'n cosmische en directe waarde, "kwaad" wordt genoemd, als resultaat van Uw waan. En daarmee is het antwoord ook weer gegeven, ten dele nog weer, op de eerste vraag die gesteld werd. Ge zult U realiseren dat deze vreemde schuldgevoelens, die niet op de werkelijkheid gebaseerd zijn, voort kunnen komen uit een gedachteleven dat in zichzelf niet zuiver, niet aan de norm onderdanig is. Toch zullen wij, zelfs bij een dergelijk gestoord gedachteleven, momenten zien dat het geweten wel zuiver spreekt, dat het volledig waar spreekt. En dan zien we hier weer het Janus-aspect van het geweten, waar soms de mens tot zichzelf spreekt en oordeelt en soms hogere kracht in hem, doordringend door alle waan, een moment de werkelijkheid aantoot in het wezen dat leeft. Is dit voor U voldoende zo?
- x Ja, dank U wel.
- x Wanneer de mens streeft naar bewustwording en daarin ten dele slaagt, zal dan niet de intuïtie, daarmee gelijke tred houdend, hoe langer hoe meer a.h.w. tot de mens doordringen en uitgroeien, opdat de mens dan uiteindelijk in z'n bewustwording op deze intuïtie meer kan bouwen en vertrouwen?
- Ik meen dat wij dit het beste als volgt beantwoorden, daar wij hier de waarheid althans het dichtst benaderen. U ziet dus dat ik hier geen volledige waarheid over kan zeggen of spreken, gezien het wel zeer verschillend beleven van verschillende personen. Wanneer iemand streeft naar het hogere, zal hij uit de aard der zaak aan alle definitieve drang een sterkere betekenis toekennen. Hij traint zich dus a.h.w. om op deze reflexen snel en juist te reageren. Hij doet niets anders dan een sportman die op een zelfde wijze probeert de reflexen van z'n spieren naar voren te brengen en op de juiste wijze te conditionneren. De vraag is dan: is deze intuïtie de goddelijke stem, of blijft zij de stem van het eigen wezen in de meeste gevallen? En dan moet ik hier helaas zeggen, zover de ervaring ons toestaat dit te beoordelen; bij zeer velen die geestelijk behoorlijk ver zijn, blijft de intuïtie nog vaak een stem van het eigen wezen en geldt hetzelfde wat wij voor de mensheid hebben gezegd: een enkele maal breekt het goddelijke en het cosmische door, maar heel vaak spreekt het onbewuste deel van de mens tegen het bewuste deel. Ik kan niet bestrijden, dat uiteindelijk een toestand zou kunnen bestaan, waarin de intuïtie inderdaad een onmiddellijk realiseren van goddelijke waarden is, en daardoor een volledig harmonisch zich aanpassen aan al hetgeen wat rond het "ik" gebeurt. Ik meen echter hierbij te mogen voegen dat een dergelijk voorbeeld mij op aarde slechts in 3 of 4 gevallen de laatste 2000 jaar bekend is, en ik dus veiligheidshalve dit verwerp, om niet iemand tot zelfverheffing

aan te sporen. Is dit voldoende duidelijk?

x Ja zeker, dank U zeer.

x De vorige keer heeft de spreker op de Vrijdagavond het gehad over tweeërlei bewustzijn, het bewustzijn van ons stofflichaam en het bewustzijn van onze geest die doorlopend met elkaar in strijd zijn. Beide redeneren ze logisch. Hoe kunnen we er dan op een gegeven moment achterkomen wat nu eigenlijk goed en wat niet goed is? Je blijft er altijd in omdraaien?

- Daar behoeft U niet in rond te blijven draaien. Wanneer U, zoals reeds gezegd, U houdt aan de logische regels. Wanneer geest en stof met elkaar in strijd zijn, dan zou het wel eerst de zaak zijn om wapenstilstand te sluiten, d.w.z. men moet niet alle stoffelijk begeren met geestelijke argumenten gaan bekogelen, of omgekeerd, proberen alle geestelijke bewustwording in dierlijke gevoelens te verstikken. Er is dan altijd een modus vivendi, een middel tot overleven, waarbij het geweten één stem krijgt. Wanneer U zich realiseert wat de vorige maal door de spreker is gezegd, dan zult U daarin ontdekt hebben elementen die niet over het geweten in de eerste plaats, maar over eigen bewustzijn en kenvermogen spraken. Het bewustzijn van de geest is alleen reeds door zijn uitingsvorm - ik citeer hier - volledig in tegenstelling met het bewustzijn van de stof. U kunt er verder in vinden dat de stof naar zelfbehoud en zelfbeperking en begrenzing zelfs streeft, terwijl de geest daarentegen naar uiting van het "ik" en projectie daarvan in de buitenwereld streeft. Dat is de tweeledigheid waarover gesproken werd. Wij kunnen echter aannemen dat, zolang beide samenleven, op het raakvlak van beide, dat het bewustzijn heet, het z.g. geweten, de waarden en waarderingen in beide aanwezig, naar voren zal brengen. Dit gebeurt niet in het bewustzijn. Wanneer er in het bewustzijn de gewetensstrijd tussen geestelijke en stoffelijke argumenten worden uitgevochten, dan hebben wij te maken met een mens die theorieën die buiten hem liggen, tracht toe te passen op zichzelf, zonder daar rijp voor te zijn. Ik hoop dat dit oordeel U niet te hard in de oren klinkt. Maar dit zijn dus inderdaad wel punten waar we rekening mee moeten houden. Wanneer U zich echter de moeite getroost om eerst de lezing van de vorige spreker, d.w.z. de vorige Vrijdagavond dan ook, te lezen en daarna mijn betoog, dan zult U ongetwijfeld zien hoe wij elkaar niet tegenspreken, maar in tegendeel aanvullen, wat dan ook de bedoeling is van deze cyclus.

x Dank U wel.

- Vrienden, aangezien we nog een tweede spreker aan het woord willen laten komen, zou ik U willen verzoeken, verder opkomende vragen voor te leggen aan de spreker die in de "vragenrubriek" deze voor U zal behandelen. Ik voor mij dank U voor Uw aandacht en ik geef thans het woord over.

De ORDE DER VERDRAAGZAMEN houdt haar bijeenkomsten iedere Vrijdag (8 uur) in het Gebouw "K E N U Z E L V E N", de Ruijterstraat 41, D E N H A A G.
Bezoekt deze regelmatig en introduceer zoveel mogelijk vrienden en kennissen, voorzover zij althans serieus van ons werk willen kennismaken.

Goeden avond vrienden,

Ik krijg het hoe langer hoe drukker. Ik ben gisteren ... eens kijken, dat is de 4de dag al, de 4de dag dat ik voor U spreek. Maar deze keer kan ik het in ieder geval kort maken met de inleiding. Het gaat hier over het onderwerp dat Uzelf gekozen heeft voor deze avond, dus vertelt U maar wat het zal zijn.

x (De Voorz. vraagt of er iemand in de zaal een onderwerp heeft, hetgeen niet het geval blijkt te zijn.)

- Helemaal geen aparte belangstelling vandaag? Denk erom, als ik losbarst op mijn eigen terrein, dan is het Uw eigen schuld wanneer U het niet verwerken kunt, hoor.

x Mag ik dan toch een onderwerp naar voren brengen? Ik zou graag als onderwerp hebben "de magie" en dat zou ik in 3 punten naar voren willen zien brengen: le "wat is de bron van de magie?", 2e "wat stempelt de magie tot wit of zwart" en ten 3e "met welk doel heeft volgens U de Schepper de magie onder de mensheid geopenbaard?".

- Nou, daar kunnen we ons, als we willen - ik zal het niet doen, hoor - heel kort afmaken; wij kunnen n.l. zeggen: de magie in zichzelf is het gebruik maken van wetten die bestaan in de natuur, maar zich onttrekken aan het normaal kenvermogen van de doorsnee mens. Deze magie droomt ervan, het totaal van het Al zo volledig in harmonie te brengen met het eigen-ik, dat zij dit hele Al kent en beheerst en daarin zelve volledig harmonisch werkzaam kan zijn wanneer ze wit is, terwijl wanneer ze zwart is, ervan droomt de kernwaarde van al het geschapene zo zeer te erkennen, dat zij het totaal beheerst en dus in de plaats van God als regeerder over de schepping optreedt. Daar heeft U dan meteen zwart en wit erbij. Dat is heus niet een dubbeltje zwart-wit, hè? En dan verder, waarom God de magie op de wereld heeft toegelaten? God heeft de wereld niet geopenbaard of toegela-

ten magische procedures te ontdekken, integendeel, God heeft alleen geschapen, en Hij heeft geschapen in elke mens de drang naar bewustwording. Maar ja, daar zijn van die heren bij, die zijn een beetje handiger dan een ander. Denkt U nu maar eens dat er in de tijd van Nero een man met een doodgewone zaklantaarn binnen was gekomen en die had daar in zo'n half donkere zaal ineens zo'n felle lichtbundel gegooid. Dan hadden ze gezegd: die vent is een grote tovenaars, nietwaar? Zo is het met magie; dat is dus het hele geheim, God heeft in een ieder de mogelijkheid geschapen om wetten te ontdekken en sommigen zijn in staat, door hun geestelijke voorbereiding soms voor het leven, in andere gevallen door de omgeving waarin zij komen en de verlangens die ze in zichzelf dragen, meer van die wetten te ontdekken dan de doorsnee mens kent, en dit zijn de magiërs. Ziet U hoe kort het kan?

x Maar daar valt toch nog wel meer over te zeggen?

- O ja, als we alles daarover gaan zeggen wat er over valt te zeggen, dan geloof ik dat we aan het einde van de redevoering het record duurspreken houden. Ik weet niet of U het record duurluisteren zoudt kunnen halen, ik denk wel dat U vóór die tijd wel aardig zat te snurken. Maar we kunnen het kort zo toch even samenvatten: De magie berust op zeer vele wetten die cosmisch zijn. En nu is het zo, dat we de cosmische wetten toch ons wel in kunnen denken als een soort wetboek. Er is artikel zoveel en zoveel, en er zijn cosmische wetten die je in 50 tot 60 artikelen zoudt kunnen onderverdelen. Ken je echter de hoofdwet en pas je die toe op elk der gevallen, volgens de grondwaarde van de cosmische harmonie, dan ben je ook in staat om elk dier artikelen voor zich te bevatten en om ze op elkaar toe te passen. Je kunt dus een veel omvattender interpretatie krijgen van mogelijkheden dan voor een normaal mens, die misschien maar twee artikeltjes kent en de hoofdwet eigenlijk nog nieteens heeft gehoord. Zo hebben de magiërs in de loop der eeuwen steeds geëxperimenteerd, zij hebben steeds weer bij de ontdekte wetten geprobeerd de nevenwetten te ontdekken en zijn uiteindelijk vaak gekomen tot bepaalde cosmische grondwetten die voor hen de werkelijke betekenis hadden. Dan zeiden ze: kijk, daar hebben we nu de wet. En hoe ga ik die nu op mijzelf toepassen? O, ik ben artikel no. zo en zoveel, artikel zo en zoveel, en dan ben ik nog paragraaf sub a,b,c, weet U wel? Zoek het precies uit. Hé, in welke klas lig ik als mens, wat zijn mijn belevingen wanneer ik dat doe? O, dan kan ik van mijzelf uitgaande, door die en die procedure te gebruiken, op de hoofdwet terecht komen en alle krachten die onder die wet vallen dan, door het toepassen van die wet, regeren. Dat heeft natuurlijk een hele tijd geduurd voordat die magiërs dat goed konden, en er is zelfs een periode geweest in de mensheid dat speciaal in de hersenen een deel daarvan gewijd werd aan deze begaafdheden die men op het ogenblik ook weer occult gaat noemen. Er is een tijd geweest dat praktisch ieder mens die dingen had. Die zijn in het vergeetboek geraakt en daarom heten ze tegenwoordig weer magie. Daar ziet U meteen bij dat we die magie zeker niet moeten zien als iets bovennatuurlijks, als een openbaring of als iets anders. We moeten haar zien als een deel van de normale menselijke ontwikkeling, waarbij echter die gegevens, die op dit moment, in die ontwikkeling aan de doorsnee mens niet bekend zijn, door sommigen wel gekend worden en dus daardoor mogelijkheden die groter zijn dan de anderen hebben en onbegrijpelijk zijn voor de massa. Daar komt het eigenlijk op neer. Nu heb je altijd mensen, die zijn op een voordeeltje uit. Enfin, je kunt het hier zien, nietwaar, zet U maar eens een advertentie in de courant "uitverkoop", dan moet U eens kijken de volgende dag, hoeveel er voor de ramen staan te hangen of er geen koopje te halen is. Dan willen ze graag zelf een voordeeltje hebben. En als die uitverkoop er nu is omdat U failliet gaat en bijna doodhongerig en de curator de boel uitverkoopt, of dat het alleen maar is omdat U eens een beetje oud goed wilt spuien, dat interesseert ze minder. Dat is nu eigenlijk de mentaliteit die aanleiding heeft gegeven tot het ontstaan van die zwarte magie. Zolang als de mens eerlijk probeerde om recht te doen, dus in overeenstemming met anderen volledig eerlijk te handelen en zoveel mogelijk de werkelijke goddelijke aspecten van de hoofdwet tot uiting te brengen, was het witte magie. Zoals je advocaten hebt die uitsluitend voor het recht zelf opkomen. Er zijn ook andere advocaten, weet U wel, dat zijn die mensen die precies het gaatje weten waardoor ze de wet helemaal om kunnen draaien; dat zijn net goochelaars, je geeft ze een wet die waterdicht lijkt, ze graaien er eens een keertje is, trekken haar om als een goochelzak: ziet U wel dat er niets inzit? En dan schudden ze en dan zeggen ze: "kijk daar zit het gaatje, weet je wel, daar kunnen we nog net doorheen". Dat hebben die zwart-magiërs ook gedaan. Dat begon helemaal niet met een kwade bedoeling, maar ze wilden zelf een voordeel hebben en ze gunden het aan een ander niet. Ze moesten dus een middel vinden om de werking van die wetten te beperken en wel in speciaal de richting die door hen gewild werd. Nu is daardoor juist de magie zo groot geworden, anders was die magie waarschijnlijk meer een esoterisch-filosofische richting geworden. Maar de zwart-magiër maakte er een praktisch werken van. En juist, omdat hij er praktisch werken van gemaakt

heeft, werd het voor de wit-magiër ook weer mogelijk die dingen toe te passen in overeenstemming met de harmonische gedachte die hem beheerst. Het verschil tussen wit en zwart kunnen we globaal als volgt uitdrukken: Terwijl de wit-magiër alles doet wat in zijn vermogen staat, om de werkelijke harmonie, de goddelijke wetten te handhaven, probeert de zwart-magiër deze wetten zodanig te ontduiken, dat hij ten eigen voordele van de werking en de goddelijke krachten gebruik kan maken. Daar komt het opneer. En dan heb ik daarmee eigenlijk een heel klein schetsje gegeven van wat er mogelijk is in de magie. Nu kan ik U natuurlijk op gaan sommen wat je allemaal kunt doen, en ik zou U zelfs kunnen gaan vertellen hoe het in het ene geval zwarte-magie is om de doden op te roepen en het andere moment witte magie. Per slot van rekening, U weet wel, er was zo'n heks in Endor, die riep ook de doden op, maar Jezus wekte Lazarus op en nog zo'n meisje, weet U wel? Was het niet het dochttertje van Jairus? Die wekte Hij op, dus U kunt er wel uit begrijpen, dat er verschillende waarden in liggen. Het eigenaardige is, dat de wit-magiër een blijvend resultaat haalt; dat de zwart-magiër alleen maar resultaat heeft zolang als hij in staat is een kunstmatige verwringing van de geldende wetten rond zichzelf en zijn eigen omgeving te handhaven. Als de wit-magiër iets heeft geschapen, dan blijft dat voortbestaan, omdat het ligt in de lijn der natuur. De zwart-magiër daarentegen zal voortdurend zijn werk moeten handhaven, anders keert het tot hem terug. En wanneer het dan een onaangenaam werk is, dan heeft hij nog grote kans dat hij er zelf de pijn ook van heeft. Stelt U zich voor, daar zit zo'n echte tovenaars, die is nijdig op U en die wenst U een paar heerlijke grote eksterogen, die zwaar steken wanneer het gaat regenen, dan kan hij dat misschien doen, maar hij heeft een hele grote kans dat, wanneer U harmonisch leeft met de cosmos, dat het niet doorgaat en dat hijzelf met zulke grote eksterogen rondloopt. Begrijpt U? Dus dat zijn zo'n klein beetje de mogelijkheden. U kunt nu natuurlijk gaan spreken over alle waarde in de magie, maar als ik U nu vertel dat we op het ogenblik met een cursus bezig zijn - een zeer besloten cursus overigens - waarin we op het ogenblik ruim 1½ jaar alleen maar de grondbeginselen der magie, de heel eenvoudige kunstjes daarvan a.h.w., met hun grondslag en waarde proberen te verklaren, zult U van mij niet verlangen dat ik op het ogenblik dat even zo 1-2-3 ga doen. Maar heeft U een vraag over hetgeen ik hier gezegd heb, dan krijgt U met alle genoegen nog antwoord.

- x Dan zou ik U willen vragen: bestaat er eigenlijk wel iets zonder magie? B.v. het gesproken woord is als een magie van het geluid.
- Als je het weet te gebruiken. Dus, mijn waarde vriend, kennis der wetten. En omdat ik het nu toevallig kan gebruiken en er andere mensen zijn die het ook kunnen gebruiken, en andere geesten die ook weten hoe ze het gebruiken moeten, spreekt men over de magie van het geluid. Maar op het moment dat iedereen een studieboekje kan kopen waar het in staat, is het geen magie meer, dan is het wetenschap. (Het medium lacht). Ja, zo is de wetenschap eigenlijk de grote magie, hè? Maar vertel nu a.u.b. niet tegen een professor in de natuurkunde, dat hij een magiër is, òf hij voelt zich bovenmatig gestreeld, òf hij denkt dat U idioot bent, of wat erger is, hij voelt het aan als een soort smaad. En toch probeert hij eigenlijk precies hetzelfde wat de magiër doet, te werken met wetten die hij kent, nietwaar?
- x En is de wetenschap nu wit, zwart of grijs?
- Laten we het zo zeggen: Ofschoon de bedoelingen van de wetenschap in vele gevallen wit zijn, zijn de resultaten, doordat ze in de handen van leken komen, vaak zo zwart, dat wetenschap en leek er grijs van worden. (Hilariteit). Dat is overigens niet van mezelf, dat is van onze adviseur voor slagvaardige gezegden. Maar ik geloof dat we het er op het ogenblik bij kunnen laten, vrienden. Ik zou zeggen: gaat U maar eens pauzeren, en wanneer er nog meer magische gevallen zijn, ik weet niet of ik nog in de buurt ben, maar vriend Henri blijft in ieder geval nog adviseren, ook tijdens het tweede gedeelte, dus hoeft U niet bang te zijn dat ze om een woord verlegen zullen zitten. Goeden avond.

VRAGEN, welke nimmer een persoonlijk karakter mogen dragen, kunt U schriftelijk inzenden aan het correspondentie-adres van de Orde der Verdraagzamen, de Ruijterstraat 80, D E N H A A G.

U zult dan te zijner tijd in de VRAGENRUBRIEK het antwoord kunnen vinden.

NA DE PAUZE

Goeden avond vrienden, (intelligentie: de zeeman).

De "VRAGENRUBRIEK", waarbij persoonlijke vragen niet beantwoord worden. Dus komt U maar los als er vragen zijn en vertel het maar.

- x Het is opmerkelijk dat er in de religieuze wereld, speciaal de katholieke, uitsluitend Maria-verschijningen worden geconstateerd en nooit Jezusverschijningen b.v. Wat mag aan die eenzijdigheid ten grondslag liggen?
- Waarschijnlijk het toenemen van de tendenz om weer een man-vrouwelijk principe in

de religie te erkennen. Er is in het Christendom een tijd geweest dat er vooral een verering was van Jezus, en de Vader als de werkelijke God werd erkend. Langzaam maar zeker is dat wel een klein beetje veranderd en begon men Jezus te zien als God zelve. Hierdoor werd natuurlijk - en dat was erg prettig voor de menigte - een voorstelling, een redelijke voorstelling van God voor de eenvoudige mens mogelijk. Maar dat was niet voldoende, want de mens heeft er behoefte aan, om ook het barenprincipe, voortbrengend principe, in zijn Godsvoorstelling mee op te nemen. En dat kon nu wel in de eerste dagen van het Christendom, en de Vader dat was de Schepper. Maar wanneer men Jezus als God gaat nemen, dan wordt het zo erg moeilijk, wil je dat werkelijk ver doorvoeren, om deze te zien als voortbrenger; daar leent Hij zich a.h.w. niet voor. En zo moest de nadruk dan gaan vallen op het beschermende, het moederlijke. En wie was daar beter voor geschikt dan de moeder van Jezus, Maria? De Maria-verering begint al betrekkelijk vroeg en de eerste beginselen daarvan zien we zo al 300-400 jaar n.Chr.'s geboorte verschijnen. Maar het duurt tot praktisch 1400 voordat de Maria-verering werkelijk enige omvang begint te nemen. In deze tijd, een tijd die het verval van het Christendom inhoudt, zien we ook tevens hoe het heilige geloof, dat al sterk geaccentueerd werd de laatste paar honderd jaar, sterk toeneemt. En nu wordt Maria daar a.h.w. primus inter pares, de eerste onder de gelijken, de eerste heilige aan het grote firmament der verdienstelijke figuren, die ook volgens de kerk in het rijk der hemelen vertoeven. Niet tevreden met haar deze verblijfsvergunning uit te reiken, begon men al heel gauw om Maria te behandelen als een speciaal iemand. En dat is niet zo gek bezien, want Maria was de moeder van Jezus. En laten we nu eerlijk zijn, wanneer iemand van zijn moeder houdt, dan is het juist mama die je aan moet spreken, wil je wat gedaan krijgen, nietwaar, dat is zo'n beetje intrigue eigenlijk. Zo begon men dus Maria te beschouwen als iemand door wie je veel van God gedaan kon krijgen, via de weg dan Maria-Jezus-de Vader. En uit de aard der zaak waren er toen wonderen. In die tijd werd verteld dat het huisje uit Bethlehem was overgevlogen naar een stadje in Italië. Ik weet niet of het waar is, ik weet wel dat degenen die daar rond omheen gewoond hebben, en ook het klooster daar in de buurt, er aardig aan verdiend hebben. Men begon hoe langer hoe meer de eigenschappen van Maria op de voorgrond te stellen. En nu moet U goed begrijpen, dat vind ik opzichzelf helemaal niet dwaas, want alleen reeds om de moeder te kunnen zijn van zo'n zuivere geest als Jezus was, moet jezelf ook niet van lage komaf zijn. Maar goed, langzaam maar zeker moesten de heiligen toch weer een klein beetje het veld gaan ruimen. Wel gaven schandalen aanleiding tot verzet, en we zien o.a. de reformaties - niet één, hoor, maar een stuk of 4-5 - hierin wordt natuurlijk de heilige-verering, met de bekende aflaathandel, wel de nek omgedraaid. Dat kon niet meer. En toch hadden de gelovigen - want, let erop hoe sterk de gelovigen hier een rol in meespelen - de behoefte aan iemand die ze zo gezellig aan konden spreken, weet U wel? Jezus dat was iets te hoogs, daar kon je niet direct naartoe gaan, maar naar Maria wel. En nu is het begrijpelijk dat dus de kerk zich meer en meer bezig gaat houden met de Maria-figuur. We zien het ook in de behandeling in de kunst heel aardig. In het begin wordt Maria nog voorgesteld als mens. Op het moment dat de eerste perspectivische kunst geboren wordt, nietwaar, ik spreek niet over de Byzantijnse kunst, dat was allemaal zwaar gestyleerd, en ook niet over de eerste Italiaanse primitieven. Maar toen het wat verder kwam, toen werd eerst Maria de moeder, let wel, nooit de maagd, de moeder, altijd met het kind. Het was zo'n beetje haar waarde dat ze moeder was van Jezus. Maar toen gingen ze verder denken, en daar staat iets in de Profetieën, daar staat iets over de slang die verpletterd zal worden door de voet ener vrouw. Hé, dus Maria stond in het Oude Testament, in de Profeten, en ja, zou God dat ook niet gezegd hebben in het paradijs, toen Hij de duivel veroordeelde? Ja, dat kan ook wel! Dan moet hier een goddelijke beschikking aan ten grondslag liggen. Is Maria dan een gewone vrouw geweest? Nee, zeiden ze, ten eerste is Jezus uit de maagd geboren. Nou, daar hebben we vaak genoeg over gepraat zou ik zeggen, daar behoeven we niet verder op door te gaan. Het zij voldoende vast te stellen dat Maria zeker een zeer hoogstaande vrouw was. Maar nu werd het langzaam maar zeker een strijd, er was een partij die zei: nee, die Maria die lusten we niet. Ho, zei de kerk, dat nemen wij niet. Maria was de moeder van Jezus en als zodanig heeft ze bijzondere invloed bij de hemelse Vader en nu zullen we dat eens even vastleggen. En toen zijn ze begonnen, en nu moeten ze hoe langer hoe verder gaan; ze moeten er de nadruk hoe langer hoe meer op gaan leggen, omdat niet meer Jezus voor hen, maar vooral Maria de bemiddelaar is. Maria is milder, die is vrouwelijker, daar kun je zo wat meer bij gedaan krijgen, laten we het zo maar zeggen. Het is misschien niet erg prettig voor sommigen dat ik het zo zeg, maar als je de geschiedenis eens nagaat, dan lijkt het er een heel aardig stuk op, dan kun je het zo lezen. Neem voor mijn part "Die Geschichte der Pfäffte", dat is een groot Duits studiewerk met Duitse grondigheid, waarin alle Pausen beroddeld worden, van de eerste af, weet U wel, in 24 delen, elk zo van 1900 bladzijden. Maar daar kun je heel aardig dat ook in vinden. Dan zie je hoe die Maria-verering groeit onder de behoefte, de noodzaak, en dan wordt

tot een deel van het geloof en hoe dan meer en meer men geneigd is om Maria, de milde, de milde die de duivel overwonnen heeft, alleen al door Jezus in de wereld te kunnen brengen met Gods hulp, hoe deze eigenlijk meer en meer naast Jezus komt te staan. Eerst had je Jezus, toen kwam er een tijd niets, kwam er Maria met een stel heiligen. Toen kwam er Jezus, kwam er een tijd niets, kwam er Maria en dan kwam er weer een tijd niets en dan kreeg je de heilige, een soort bevrijdingsoptocht. (gelach). Ik schijn de spijker op de kop geslagen te hebben.

't Is mijn adviseur die de opmerkingen maakte, maar ik kan niet anders dan er dankbaar voor zijn, het slaat schijnbaar in. Toen langzamerhand kwam er Jezus, dan Maria en dan een hele tijd niets en dan de heilige. Nu is het zo, die afstand tussen Jezus en de heilige blijft gelijk, maar Maria die gaat steeds een stapje hoger. En als het zo verdergaat, dan krijgen we weer uiteindelijk het godenpaar. Dat is er altijd haast geweest en dat is begrijpelijk, want het paar van de mannelijke en de vrouwelijke God, heeft altijd door alle eeuwen heen aangegeven, de geest-de man, de stof-de vrouw; de man de zon, de vrouw de aarde; de man de kracht, de vrouw de vruchtbaarheid enz. enz. En onbewust streven ze daarnaar terug. En och, zolang als het bij een verering blijft en geen aanbidding wordt, waarom zouden we ons er druk over maken? Per slot van rekening, er worden zoveel helden geëerd die het niet verdiend hebben, dan heeft Maria de moeder van Jezus, toch heus zoveel te verdragen gehad voor haar Zoon, dat ze een eresaluut waard is voor een iedereen. En voor de rest, och, als je tot Maria bidt, en je zegt: "moeder Maria, maak jij het even in orde", denk je dat God niet meelustert? Die heeft de lijn afgetapt, hoor. En als het dan een gebed is dat eerlijk gemeend is, denk je dat God in Zijn liefde dan zal zeggen: nee, je hebt je tot het bijkantoor gewend, ga eerst maar naar het hoofdbureau toe? Zo is Hij niet, Hij is geen ambtenaar. Dus, zo zit dat zo'n beetje in elkaar. Nou, degenen die commentaar heeft die komt maar op de proppen.

- x U zegt: "als het geen aanbidding wordt, dan geeft het niet", maar waarom geen aanbidding? als je maar iets hebt waaraan je bidden kunt.
- Als het aanbidding wordt, dan krijgen we onder de hand dus een heel aardig veelgodendom. En als je dan begint met Maria te aanbidden, die mens was van oorsprong, uit het geslacht van David, nu ja, waarom zouden we er dan nog niet een zwikkie bijnemen? (gelach). Ja, dat je Jezus nu aanbidt als God, ik vind het ook al niet helemaal rechtvaardig. Jezus als uiting Gods vereren, ja. God aanbidden omdat Hij Jezus op aarde heeft gesteld: accoord van Putten, maar aanbidden dat vind ik al een twijfelachtige zaak, maar goed, Hij is dan de verpersoonlijking van het goddelijke op aarde. Maar als je er nu weer een stukje bij gaat nemen, waar hou je dan op? Dus daarom alleen vind ik het al schadelijk, want het verwacht de gedachte zo. Waar blijft dan dat heldere Godsbegrip dat Jezus de mensen heeft gegeven, de liefdevolle Vader? Dan krijgen we weer een soort Vader Jupiter, die boven zit, met zijn nectar en ambrozijn en die zegt: hemel, nog een glaasje. Ja, dat kun je toch niet doen. Laten we in godsnaam dat begrip dat de wereld van God heeft, hoe klein en hoe bekrompen het dan ook is, laten we dat niet gaan verdoezelen door er nog meer mensen en wezens naast te gaan aanbidden. Er is maar één die aanbidding waard is m.i., dat is God die alles geschapen heeft. Ik schijn uit m'n slof geschoten te zijn, maar ja, daar moet U maar niet op letten, hoor, dat is niet erg bedoeld.
- x Kunt U ook verklaren hoe het komt dat Rama Krishna altijd spreekt over de grote Moeder, die spreekt nooit over de Vader.
- Nee, dat is nu Oosters gezien heel zuiver, want per slot van rekening, wanneer iets voortbrengt, wanneer iets baart, is het vrouwelijk, waar of niet? En wat is God? God is de zelfbarende. Oosters begrip voor de grootste God, de God die zichzelf baarde. Dat is een tegenstelling, hè? Maar toch is het zo, zo moet je dat begrijpen en zien. Die God heeft zichzelf gebaard, voortgebracht in Zijn uiting die wij kennen. Wat er verder is weten wij niet, maar dat is één. En nu kunnen we natuurlijk gaan zeggen: de perfecte hermaphrodiet, maar dan komen we weer in die geleerde woorden. De liefde die God voor Zijn schepping heeft, die kunnen we vaderlijke liefde noemen, natuurlijk. Maar wie heeft eigenlijk hetgeen hijzelf voortbrengt het meeste lief, of zij zelf voortbrengt? De moeder. En wanneer we dus een God van liefde aanbidden en geloven aan de liefderijke God die voortbrengt en die de aarde bezielt, zodat ze de mensheid voortbrengt en in stand houdt enz., dan is het filosofisch gezien helemaal niet gek als we spreken over de moeder. Maar daar hebben we nu juist het verschil tussen de Oosterse filosofie en het Christendom. Want Jezus spreekt van de Vader en niet van de Moeder. Waarom? Omdat Hij, in tegenstelling met verschillende andere leringen, geen onmiddellijke schepping accepteert. De Moeder wordt door de Vader a.h.w. voorzien van kracht. Uit de aarde wordt de mens gevormd. Aarde-moeder; God, de Alscheppende, de Vader. Begrijpt U? De dualiteit stof-geest komt hier scherp tot uitdrukking, maar dat komt in het begrip: de grote Moeder, niet tot uitdrukking, omdat daar de eenheidsgedachte weer alles omvaamt. En dan kunnen we wel denken dat alles een is, maar als je dood moet

gaan, dan valt het toch niet mee. En je kunt wel zeggen: "ik wil in de hemel hier", maar als de deurwaarder zegeltjes komt plakken, dan ben ik benieuwd of je het nog zo hemels vindt, of je kijkt of hij engelen onder z'n bolhoed heeft, engelenhaar onder z'n bolhoed heeft zitten. Begrijpt U wat ik bedoel? Het is hier een tegenstelling in beschouwing en dat moeten we nooit vergeten. De filosofie, de opzet van denken tussen Oost en West is heel verschillend en dat verschil is logisch verklaarbaar uit de wijze waarop de wereld wordt beschouwd. Het Westen is materialistischer geneigd. En in de tijd dat het Christendom begon was de wereld materialistisch. Het Oosten daarentegen heeft altijd een minder materialistische inslag gehad; daar waren het andere waarden die op de voorgrond kwamen. En wanneer je de geestelijke waarde ook stoffelijk suprême stelt zonder meer, ja dan kun je gemakkelijk spreken over één geheel en die stof als waan, als begoocheling opzij zetten. Maar dat kun je niet doen in het Westen. En het is reëler geloof ik, om vast te houden aan de Vader, die scheidt, die creëert en voortbrengt, en de Moeder die het wezen heeft gebaard, en dan zeggen tegen die moeder voor ons maar rustig: aarde. Dat lijkt mij het meest logische. Ik wil niet zeggen dat het de enige mogelijkheid is, maar ja, ik moet ook een keus maken, nietwaar? En U zult in ieder geval toe moeten geven dat ik het gauwer heb gedaan, dan een vrouw over het algemeen een hoedje uitzoekt.

- x Mrs Eddy, de stichtster van de Christian Science die spreekt van Vader-Moeder God.
- Nu ja, daar heb je het weer, in één, de grote hermaphrodit, ik heb het net gezegd...
- x Ja, ja.
- ... of de zelf barende. Het is allemaal wel aardig, maar laten we de boel toch niet teveel gaan verwarren. Je woont in het Westen; iedereen die van God spreekt, spreekt van de Vader; doe het dan ook maar, vin je niet? En begrijp dat voor jezelf die Vader als een God die alles scheidt uit zichzelf, dan ben je er toch ook? Waarom al die termen? Nog meer er over, of gaan we naar de volgende vraag?
- x Wat heeft men eigenlijk voor met het opleggen van onbewezen dogmata, als daar zijn: de onbevleete ontvangenis; aanneming van een persoonlijke, antropomorfe God; schepping uit niets, heiligen-cultus, praedestinatie, transsubstantiatie in de eucharistie en zelfs het decreteren van nieuwe Hemelvaart Maria?
- Er bestaat een aardig gezegde dat nog van Macchiavelli afkomstig is: Wanneer je bang bent dat het volk tegen één wet rebelleert, leg het een nieuwe wet op, dan vergeet het z'n morren. Ik ben bang dat dat ook in kerkelijke zin wel eens een keertje gebruikt wordt. Het gaat hier n.l. om de gelovigen vast te houden in het oude, bewezen geloof, zoals dat heet. Het is niet bewezen, het is beproefd, maar het heet dan bewezen. Nu ja, goed, ook een kwestie van termen. En hoe kan men dat het beste doen? Door de nadruk te leggen op dit geloof en a.h.w. een nieuw probleem ter aanvaarding voor te leggen; dan zijn de oude twijfels van de baan, dan wordt het oude geaccepteerd en dan zijn ze met het nieuwe bezig. En tegen de tijd dat ze dat weer accepteren, nou, dan gooi je er weer een dogma'tje op en dan zit je weer safe. U moet mij niet kwalijk nemen, ik maak er geen gekheid mee, maar zo is het. Per slot van rekening, wanneer je uitgaat van het standpunt dat men alleen wat van God kan weten, iets wat de goddelijke kracht in zich kan dragen, wanneer je daarvoor gestudeerd hebt of dat nu op een hoge school is geweest of op een seminarium. dan zit je al fout, want dan ga je de menselijke kennis hoger stellen dan de goddelijke kracht in de mens. Maar begin je daar eenmaal mee, dan is het ook logisch dat je organisatorisch menselijk die zaak doorzet en dat je gebruik maakt van alle politieke streken die er te vinden zijn, om te zorgen dat je gelovigen hun geloof niet verliezen, en dat je elke keer wanneer de zaak te lauw wordt a.h.w. de zaak opstoot. Daar fluistert hier, ik zou haast zeggen m'n raadgever - het is niet helemaal zo, hoor - maar die zegt: daar kun je wel achter zeggen: welkom in het stookhuis van anderen. Dat schijnt een nieuw slagwoord te zijn. Maar hoe het ook zij, zij het. Misschien is het wel zoals hij daar impliceert, de weg naar de hel die met goede voornemens geplaveid is. Maar als de mensen iets geloven en ze hebben daar vrede in, laat ze dan maar gelukkig zijn met het geloof. Laten wij daar vooral niet teveel over lachen. Je moet niet zeggen: "wat zijn jullie stomelingen", je moet zeggen: "wat zijn jullie eigenlijk gelukkig dat je het geloven kunt, want jullie hebben tenminste niet die twijfel en die vechtpartijen die wij hebben om eruit te komen". Daar staat tegenover dat, als zodadelijk het leven is afgelopen, je de kans hebt dat degenen die hard gevochten heeft om het bewustzijn, toevallig net een paar trapjes hoger staat, want die heeft zich de moeite gegeven om zelf, voor zich de zaak te bekijken, terwijl de andere vasthangt aan een steun, en als die steun wegvalt, dan is het net een trapeze-artist, waar zijn collega tegen zegt: het spijt me, ik mis je. (gelach). Ik hoop dus dat U zult begrijpen dat ik de verkonding van dogmata in vele gevallen zie als een zaak die niet in de eerste plaats het geloof zelve zozeer raakt als wel de politiek van de kerk, van de groep, en dat het me zeer

spijt dat ik ze niet als een eerlijke geloofserkenning wil zien. Ik wil ze zien als een methode om de kerk te binden, of de gelovige aan de kerk te binden. Een poging om het denkvermogen in een bepaalde richting te leiden en daardoor de doeleinden van een kerk te dienen, zo wil ik het zien en anders niet. Nou, wie? Dat "wie" dat was een uitdaging; nu zijn ze bang. Volgende vraag.

- x Boeddha heeft gezegd dat de waarheid is te bereiken wanneer het zelf erkend wordt als inbeelding. Kunt U hier iets over zeggen?
- Als U even wacht, misschien dat ik daar iemand voor vinden kan, want ik vind dat ik al genoeg met godsdienst... ja, ik heb iemand aan de lijn, een ogenblikje, onze expert en correspondent komt door. En ik, wat mij betreft, ik zeg dan alvast maar: goeden avond. Denk maar zo, hoe ik het ook zeg, het is goed bedoeld en ik geloof nog nieteens dat ik het zo stom gezegd heb ook, maar dat is mijn mening. Goeden avond.

ABONNEMENT OP ONS VERSLAG. Door storting van f 5.20 op giro 517676 ten name van J. Rientjes, Havenkade 60, Scheveningen (telefoon: 554162), verzekert U zich gedurende 10 weken van de ontvangst van ons wekelijks orgaan dat 50 cent per nummer kost. VAN ALLE REEDS VERSCHENEN NUMMERS HEBBEN WIJ NOG EXEMPLAREN IN VOORRAAD! GEEFT ONS ADRESSEN VOOR HET ZENDEN VAN PROEFNUMMERS!

(intelligentie met Indisch accent).

"Het zelf is waan". Deze uitspraak van Boeddha kunnen wij zien als een erkenning van de hoogste waarheid. "Het zelf" is n.l. niet een afzonderlijk staand deel van een geheel, in die zin dat het daarmee niet meer verbonden één is. Het goddelijke uit zich in al het geschapene en is al het geschapene. Op het moment dat dit wordt erkend, is de strijd van het "ik" om zichzelf te handhaven volledig weg; er kan dan niet meer worden gesproken over "ik wil dit" of "wij moeten zus of zo". Er blijft dan alleen over een grote waarheid van de goddelijke uiting. De goddelijke uiting bestaat in ons. En wanneer wij het goddelijke in ons tot zijn volle recht laten komen, dan zal deze wereld waarin wij leven, of deze sfeer waarin wij bestaan, voor ons snel terugvlieden tot een ander en meer onbelangrijk droombeeld. Daarvoor zal de grote werkelijkheid die Boeddha het best kan omschrijven als een niets, en die in werkelijkheid is het goddelijk wezen in zijn volheid, voor ons de enige realiteit worden. Het "ik" zoals wij het zien is a.h.w. een voortdurende keten van bewustwordingen, die om de goddelijke kern zijn gelegd. Zij zijn niet werkelijk bestaand, want wanneer deze kern van het zijn ophoudt om ook maar één moment kracht te geven aan dit "ik" is het "ik" niet. Als zodanig moet de gedachte aan "ik" zijn vanuit het meest zuivere standpunt, gerealiseerd worden als een deel van het goddelijke dat zich uit, waarbij de persoonlijkheid zelve een droomwaarde is, die uit het goddelijke geboren wordt. U zult mij ongetwijfeld toestaan, deze met vele opvattingen in strijd zijnde gedachtengang, te verdedigen. U leeft, in dat leven gebeuren 100 dingen; U sterft en de wereld gaat verder, maar voor U bestaat die wereld niet meer; er is een andere wereld waarin Uw "ik" verder leeft. Die wereld kan zijn - dat heeft U vaak genoeg kunnen horen van de vele vrienden die hier aanwezig zijn - een groot aantal waantoestanden waar de geest zelf creëert zijn eigen omgeving en al wat er bijhoort. Het is geen werkelijkheid, alleen zijn ervaren is werkelijkheid. Maar dit ervaren, door wie vindt dat plaats? Is het het "ik" dat ervaart, of de kern van het "ik" dat de ervaring heeft? Ik geloof dat wij aan kunnen nemen, dat het de kern van de ervaring is die hier de kern van het zijn roert. En de kern van het zijn is het goddelijke, is de scheppende kracht en daar blijft geen plaats meer over voor een persoonlijkheid. Van dit standpunt uit gezien is alle persoonlijkheid en persoonlijke ervaring waan. Deze waan zal uiteindelijk teniet worden gedaan, wanneer wij opgaan in de Schepper. Wij kunnen wel zeggen: "dan is de wereld voor ons niet bestaand, maar wij bestaan voort". We zouden ook het anders kunnen zeggen: "de God die in ons altijd aanwezig is geweest, keert terug tot het volledig bewustzijn, ook in dit deel van Zijn eigen zijn, wat bij Zijn droombeeld der schepping voor dit deel althans vervloden is en de werkelijkheid weer de overhand heeft gekregen". Ik meen dat men op deze wijze deze zin uit mag leggen. Indien er iemand onder U is die hier graag commentaar op wil geven, zal het mij een eer en genoegen zijn, U van antwoord te mogen dienen.

- x Voorz. Ik geloof dat er op het ogenblik geen vragen zijn. Misschien hebt U gelegenheid om er nog even op door te gaan?
- Ik zal zo vrij zijn om het idee van de droom, die het leven is, nog kort verder te belichten. Het totaal van het leven is opgebouwd uit indrukken. Ge weet niet of ge werkelijk ziet wat Uw ogen denken te zien, of dat ge werkelijk hoort wat Uw oren horen; en zo ge al werkelijk hoort en ziet, wie zal zeggen dat gij de volheid van het werkelijk aanwezige ziet of hoort? Uw werkelijkheid moet zeer beperkt zijn. En wanneer ^{we} een zeer beperkt deel van een groot schilderwerk, een groot kunstwerk beschouwen, dan zullen wij niet in staat zijn de mérites van het geheel te

beoordelen; wij zullen niet in staat zijn om te begrijpen wat er zich afspeelt. Het gehele bewustzijn dat het "ik" heeft opgebouwd, dat eigenlijk het "ik" is, is tot stand gekomen op een dergelijke manier. De onvolmaaktheid van bewustwording, van oernevel, via de eenvoudige eencellige wezens tot het meer georganiseerde complexen van de mens, heeft voor de mens de bewustwording geschapen, een bewustwording die dus op een voortdurende foutieve interpretatie der werkelijkheid berust. Wij kunnen niet anders zeggen dan dat dit maya, de grote begoocheling, waarin de onvolledigheid van ons ervaren, een valse voorstelling van de werkelijkheid in ons schept. Wij denken dat wij de lijnen van een Eeuwige en Zijn scheidingswerk kunnen volgen uit ons ervaren, maar hoe weten wij wat Hij geschapen heeft? Er bestaan duizenden werelden naast elkaar, wij kennen er gelijktijdig slechts één, en soms kan onze ervaring 3 of 4 van die werelden gelijktijdig behelzen. Wat is dat tegenover het geheel? Niets. Wij moeten ons dus gaan realiseren, dat wij steeds minder kunnen begrijpen, wanneer wij meer weten over het wezen van de dingen die ons bewustzijn uitmaken. Men zegt dat één van de grootste erkenningen die een geleerde maken kan is: hoe meer ik leer, hoe minder ik begrijp te weten. Ik meen dat wij dit toe mogen passen ook op het bewustzijn van de mens en op zijn ik-heid. Hoe meer het ego vergroot wordt en hoe groter dit in zijn werkingen verrijkt wordt, hoe meer het zal begrijpen dat de lijnen die eens als vaststaand werden aangenomen, in werkelijkheid slechts een vage versierkrul zijn van een dessin, dat zich aan de werkelijke kennis van een beschouwer onttrekt. Men begrijpt dat de hele wereld, die men zo gemakkelijk had gedacht te overwinnen, in werkelijkheid een waanbeeld is en alleen kan worden gezien in relatie tot andere en grotere waarden. Maar gaat men dan het "ik" beschouwen, dan blijkt dat het deel is van deze wereld, die in zichzelf volledig foutief werd geïnterpreteerd. En daar hebben we dan het punt waarop het "ik" moet zeggen: ik ben niet in staat om als ikheid te beleven, ik kan niet mijzelf afzonderen van het geschapene en het geschapene beschouwen. Zelfs wanneer ik de gehele schepping zou zien en ik zou zelve aan dit beeld ontbreken, dan zou ik nog onvolledig de Schepper kunnen erkennen. Pas op het moment dat de schepping volledig voor mij ligt, zou ik dit kunnen; en dit is een onmogelijkheid, want ik spreek nog over "ik". Dan is er slechts één mogelijkheid om de waarheid te vinden: ik moet schouwen door de ogen van de Schepper zelve. En dat kan ik niet als persoonlijkheid, maar wel als deel van Zijn wezen. Laat ik dan mijn persoonlijkheid prijsgeven, opdat eindelijk het grote raadsel van het zijn wordt opgelost en daardoor de droom en de waan voor mij tot een werkelijkheid wordt, een werkelijkheid die ik nu volledig zie en begrijp. Dan kan het zijn dat het geheel slechts een droom of een denkbeeld is van een God die ik nu erkend heb, en het onttrekt zich aan mij om dit te erkennen als een droom. Want zou God het erkennen als zodanig? Ik als wezen, als persoonlijkheid, ben deel van die droom en het is mijn enige realiteit. Ik kan dus mijzelve niet op de volle waarde leren kennen en beseffen, ik kan slechts zeggen dat, wanneer ik de waan meer en meer uit mijn wezen ban, ik op de duur één zal zijn met de Schepper en daar, niet persoon maar deel van Zijn wezen, beleef met Hem en ken met Hem de volledige waarheid van al hetgeen wat zich nu nog aan mijn kennen onttrekt. Indien deze korte uiteenzetting een verduidelijking van het gestelde probleem nog voor U mag betekenen, ben ik daarvoor zeer dankbaar. Ik ga thans het woord overgeven aan de laatste spreker van deze avond, die voor U zal sluiten, zoals in deze kring voor U gebruikelijk is. Goeden avond.

Goeden avond vrienden,

Wij gaan deze bijeenkomst besluiten met de bekende rubriek "HET SCHONE WOORD". Ik laat het aan U over om een drietal begrippen te noemen, die wij op deze avond als waardig slotwoord zullen trachten te verwerken en verenigen. Wie van U?

- x GEBED - AANVAARDING - OVERGAVE.
- Dank U zeer.

G E B E D

Er is een wezen,
Zo machtig en sterk,
Dat ik mijzelve erken
Als deel van Zijn werk
En Hem slechts wil dienen.
Maar arm is mij 't hart,

Hard is het leven
Dat steeds weer mij tart.
Ik vraag Hem mij vreugde te geven.
Dat is het gebed,
De band tussen mij en Hem
Die is mijn leven.

OVERGAVE

Ik vraag niet, ik spreek niet
 Ik zeg 'r geen woord
 En ik denk gedachte noch vraag.
 Wat Hij mij geeft is Zijnen wil,
 Dat hoef ik niet te vragen.
 Want heel mijn wezen wordt zo stil
 Wanneer Hij mij iets geeft.
 Ik weet dat mijn wezen
 Dat altijd weer door naar Hem
 En Zijn licht weer streeft
 De kracht van mijn zijn,
 De vreugd van 't bestaan
 De enige werkelijkheid.
 Ik geef Hem mijzelf
 Omdat Hij mij geeft
 Het leven der eeuwigheid.

AANVAARDING

Hij heeft mij het leven gegeven,
 Hij is 'r mijn zijn en bestaan,
 Hoe kan ik dan zonder Zijn wil
 En Zijn weg,
 Zelfstandig mijn wegen gaan?
 Het lot is mij hart,
 De wereld mij zwaar,
 En traag is de last
 Van de dagen.
 Maar 'k aanvaard wat Hij geeft,
 Omdat Hij in mij leeft
 En ik zal Zijne lasten
 Steeds dragen.

En nu alle drie onderwerpen tezamen.

Ik bid om de kracht
 Door het leven te gaan
 En 't leven te aanvaarden.
 Ik bid om inzicht,
 Dat altijd weer door
 Ik kan beseffen de waarden
 Die werkelijk zijn.
 Klein en nietig ligt
 De twijfel in mij begraven:
 Kan ik 't leven dragen,
 Kan ik 't aanvaarden?
 Ik moet het wel accepteren,
 Het leven is mij te sterk,
 Ik moet de wegen gaan
 Mij voorgelegd door God.
 Is het Zijn werk
 Of slechts het lot?
 Ik weet niet,
 Ik moet aanvaarden.
 Maar ik hoop
 Dat er een God is
 Die ergens leeft,
 Die op mijn vragen
 Mij antwoord geeft.
 'k Verzink in mijn wezen
 In diep gebed,
 'k Zeg: geef mij licht.
 Gij hebt mij geschapen,
 Waarom hebt dan Gij,
 O, mijn Meester,
 Mij niet gered?
 Waarom mij het leven
 Te geven
 En daarbij al 't lijden
 Dat gevolg is
 Van het aardse streven?
 Waarom kunt ge
 Mij niet verblijden
 Met volheid van bestaan?
 Waarom moet ik verder dragen
 Aan deze vuige waan
 Van zijn?
 Maar de stem der eeuwigheid
 Zwijgt niet, zij spreekt;
 Het is of de wand
 Van waan mij breekt:

Je leeft omdat Ik je leven geef,
 Je streeft omdat
 Ikzelve met je streef;
 Je draagt omdat je dragen moet.
 Je moet dragen
 Om bewustzijn te verwerven,
 Dat is Mijn wil,
 Zo is het goed.
 Je vreest om dadelijk te sterven;
 Je vreest voor dood,
 Voor pijn, voor strijd.
 Hoe kun je vrezen,
 Twijfelen, vragen,
 Waar Ikzelve
 Steeds je leven leid?
 Jij moogt beslissen,
 Jij moogt willen,
 Jij moogt kiezen 't eigen pad.
 Maar 'k wil je deze vragen stillen:
 Zeg Mij, wat heb je ooit gehad
 In 't leven,
 Waarvoor Ik niet
 De kracht je gaf?
 Wanneer aan 't einde
 Van 't aardse streven
 Je wordt gedolven
 't verse graf,
 Wie doet je wezen voortbestaan?
 Dat ben slechts Ik,
 Ik ben geen waan,
 Ik ben een werkelijkheid.
 Ik heb je gegeven
 Het leven,
 't Is waar.
 Maar ik gaf je
 De eeuwigheid van 't bestaan.
 Daarom, m'n kind
 Moet je Mijn wegen
 Tot in Mijn eigen woning gaan.
 En dan zwijgt er de stem
 Van 't tegenstreven,
 Ik blijf 'n wijle stille staan.
 Het is mij als veranderde
 Heel het leven,
 Als was er 'n hemel opengegaan.

Ik voel mij gedragen
Door goddelijke krachten,
'k Begrijp: dit is de weg
Mij voorbereid.
En dan moet ik mij
Aan die kracht nu geven
In overgave voor de eeuwigheid.
Dan, ben ik dorstig,
Hij zal mij laven
En hongert mij,
Hij geeft mij spijs.
En wil ik slapen,
't Is Zijn wezen
Dat zingt mij zacht
Een zoete wijs
En zegt mij:
Kind wil toch niet vrezen.
Zolang mijn God mij voortgeleidt,
Zal 'k nooit het duister vrezen,
Noch 't sombere van aardse tijd.
Nu kan ik tevreden wezen ,
Want alle leven wat ik leid
Dat is Zijn leven,
Mij gegeven
Voor korte wijl.
Maar eens dan zal ik
Tot Hem komen,
Dan is het met de tocht gedaan,
Dan zal mijn wezen
Zacht versmeltend
Weer in Zijn wezen ondergaan.

Dat is hetgeen ik U vanavond heb voor te leggen als slotwoord. Ik dank U voor Uw aandacht. Ik wens U een goede huisgang, een gezegende nachtrust en de vrede, die de grootste gave Gods voor de mens is. Goeden avond.

Van de band overgenomen
en g e s t e n c i l d
d o o r
Type- en Copieerinrichting
J. R i e n t j e s
HAVENKADE 60 - SCHEVENINGEN
Telefoon : 55 41 62